

Kvalitet, lønnsomhet og struktur

- Småplukk fra Nofima

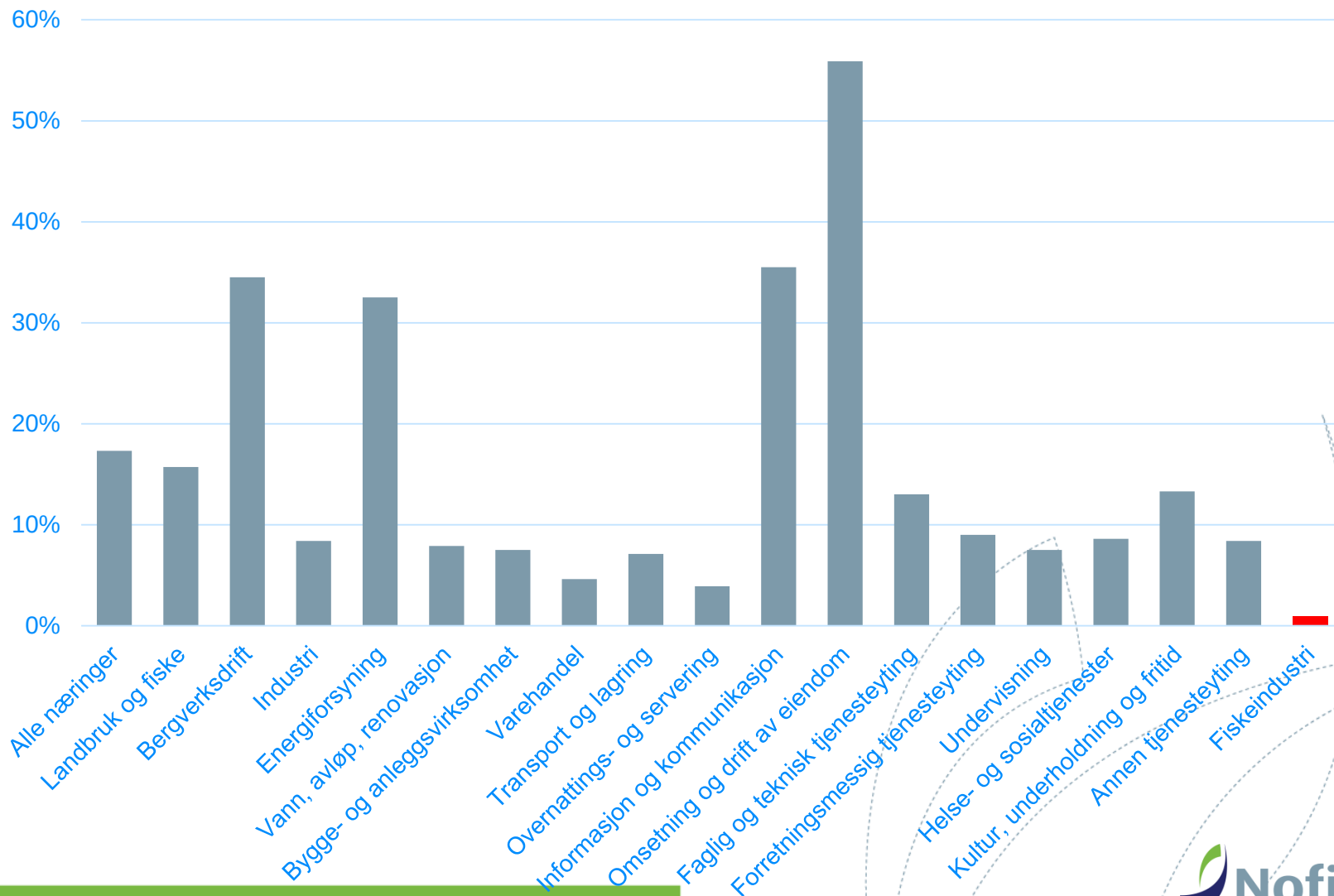
Seminar hos DNB,
Bodø, 9/10 2014

Audun Iversen, Edgar Henriksen og Bjørn-Inge Bendiksen
(med innspill fra Morten Heide, John R. Isaksen, Leif Akse, Sjúrður Joensen og Torbjørn Tobiassen)

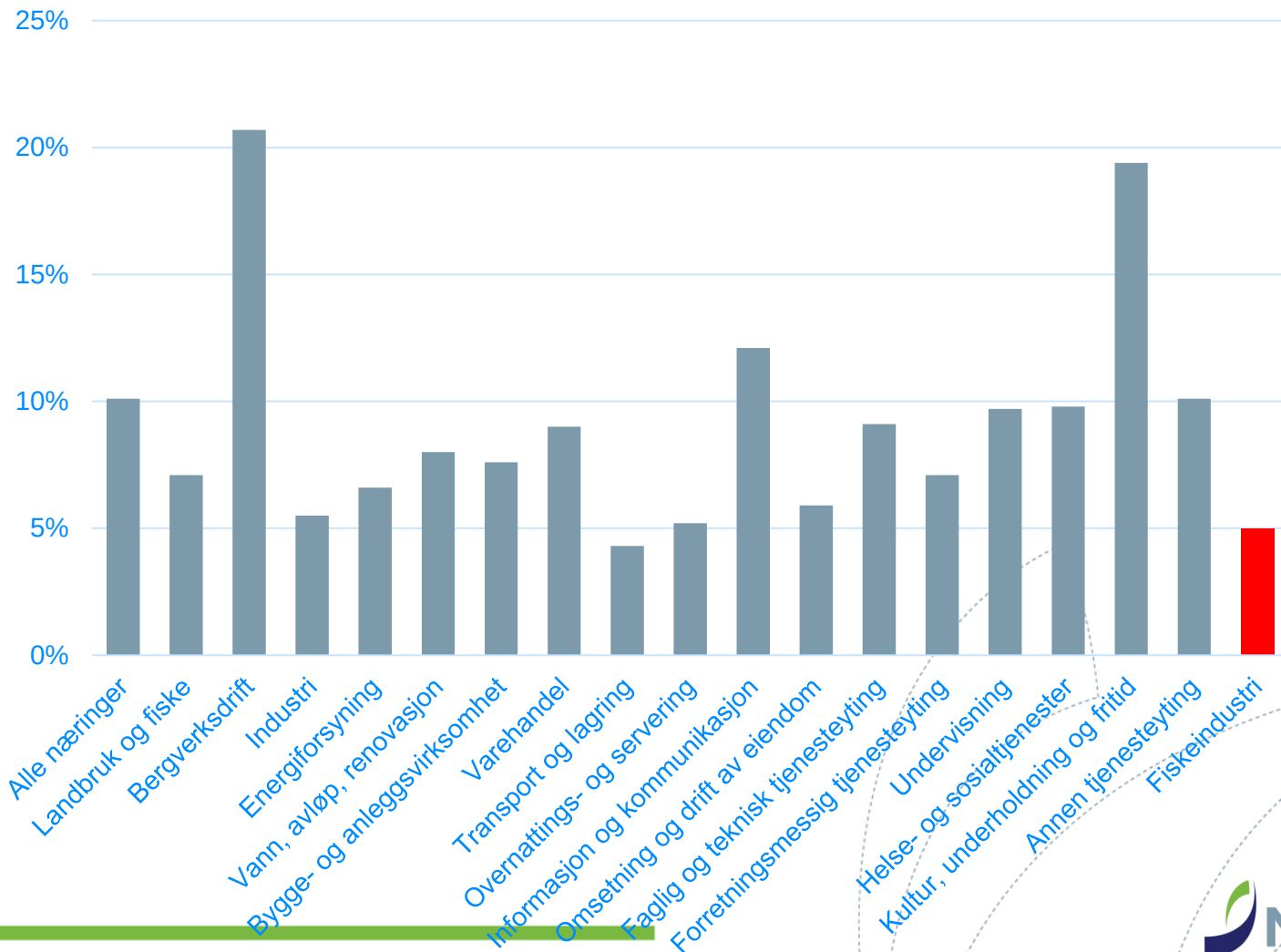
Skråblikk på fiskerinæringen

1. Lønnsomhet i flåte og industri
2. Strukturelle endringer i flåten og industri
3. Verdiskaping eller lønnsomhet?
 - a. Mot en ny samfunnskontrakt?
 - b. Hva tror dere?
4. Hva betyr kvaliteten på råstoffet for verdiskapingen?
 - a. Hva mener vi med kvalitet?
 - b. Hvorfor får vi ikke den kvaliteten vi trenger?
 - c. Hva kan gjøres?

Resultatmargin i norske ikke-finansielle selskaper i 2012

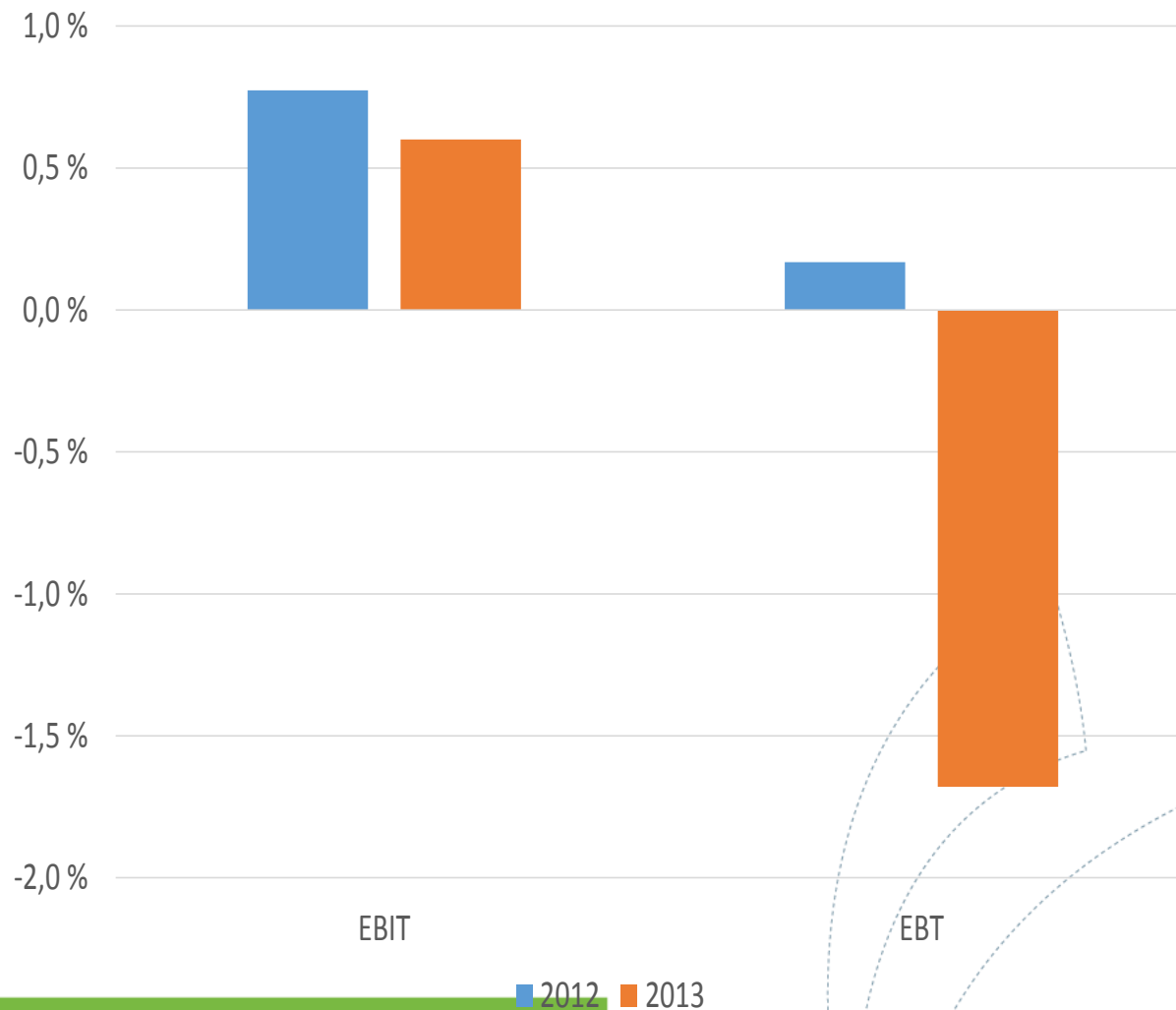
Totalrentabilitet i norske ikke-finansielle selskaper i 2012

Lønnsomhet i 2013

- Paneldata for 229 selskaper i konsumindustrien (83% av populasjonen)
 - 128 selskaper i hvitfisksektoren
 - 101 selskaper i andre sektorer
- Foreløpige og ikke-reviderte tall
- Nøkkeltall:
 - **driftsresultat** (EBIT) og
 - **ordinært resultat før skatt** (EBT), begge i % av driftsinntekter

Lønnsomhet i konsumindustrien (229 selskaper)

Lønnsomhet i konsumindustrien

- Svekket driftsresultat (EBIT) fra 0,8% i 2012 til 0,6% i 2013
 - Fra 190 mill NOK i 2012 til 140 mill NOK i 2013
- Svekket ordinært resultat før skatt (EBT) fra 0,2% i 2012 til -1,7% i 2013
 - Fra 40 mill NOK i 2012 til -400 mill NOK i 2013
 - Underskudd i 44% av selskapene (41% i 2012)
 - Viktig årsak til svakere EBT er trolig tap på valutahandel eller terminkontrakter på valuta på grunn av kronens svekkelse utover høsten 2013
 - NOK/Euro svekket med 6% fra medio september til nyttår og med 12% gjennom året 2013

Profitability in the coastal fleet

Vessel group	<u>Operating margin</u>		
	2009	2010	2011
less than 11 meters	-0.1	-0,7	6,2
11 – 14.99 meters	6	7,8	6,6
15 – 20.99 meters	5,5	6,5	8
Costal purse seiners less than 11 meters	16,8	-1,5	14,1
Costal purse seiners 11 – 21.35 meters	31,8	12,8	18,5

- **Marginal profitability for the smallest vessels**
 - Provided we have measured it correctly...
- **Somewhat better for the larger coastal fleet**
- **The group (also) doing purse seins do well**

Fallende sysselsetting

- bedre økonomisk bærekraft, men lavere sosial bærekraft?

- Flåte og industri er viktig for mange samfunn
- Men betydningen minker

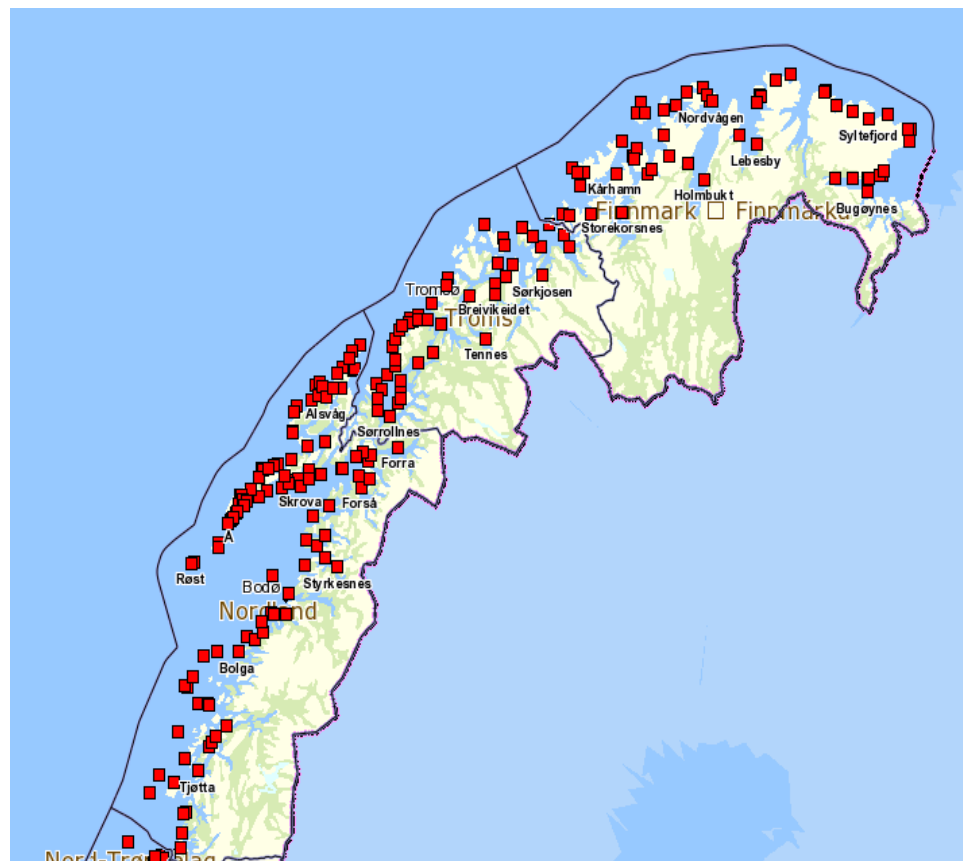
1960:

- 50.000 fishermen (main occ.)
- 40.000 boats
- 30.000 in the industry

Today:

- 9.000 fishermen
- 6000 boats (halved in 12 years)
- 9000 in the industry

Denne suksesshistorien vil fortsette!

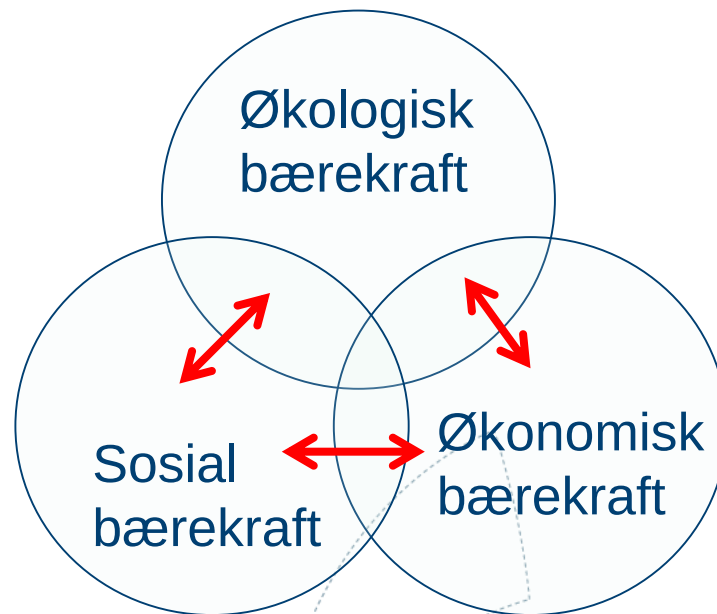
Fishing harbours in Northern Norway

Mot en ny samfunnskontrakt?

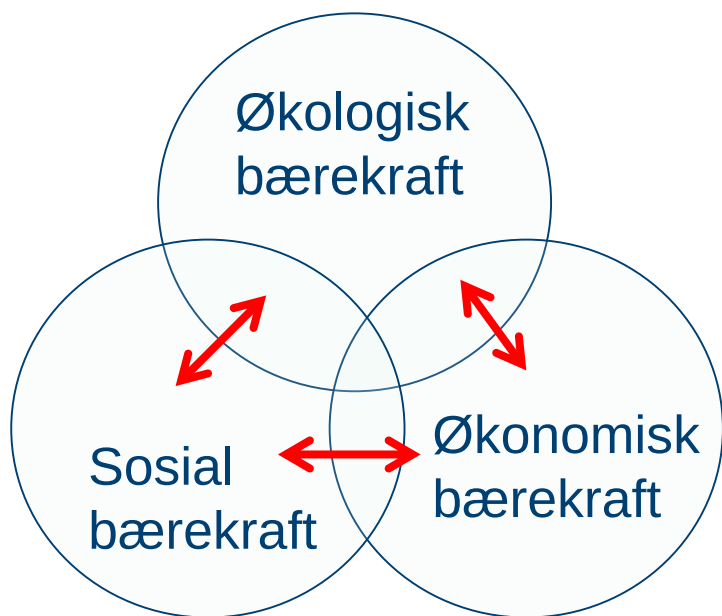
Hva mener vi med samfunnskontrakt?

- Tilgang til fellesskapets ressurser
- Hva forventer samfunnet å få tilbake?
 - Bosetting og sysselsetting?
 - Lønnsomme arbeidsplasser?
 - Ressursrente?

**Er det målkonflikter
mellom ulike former
for bærekraft?**

Mot en ny samfunnskontrakt?

Oppdrett:

Fokus på sosial bærekraft fra starten

- Lokalt eierskap
- Småskala anlegg

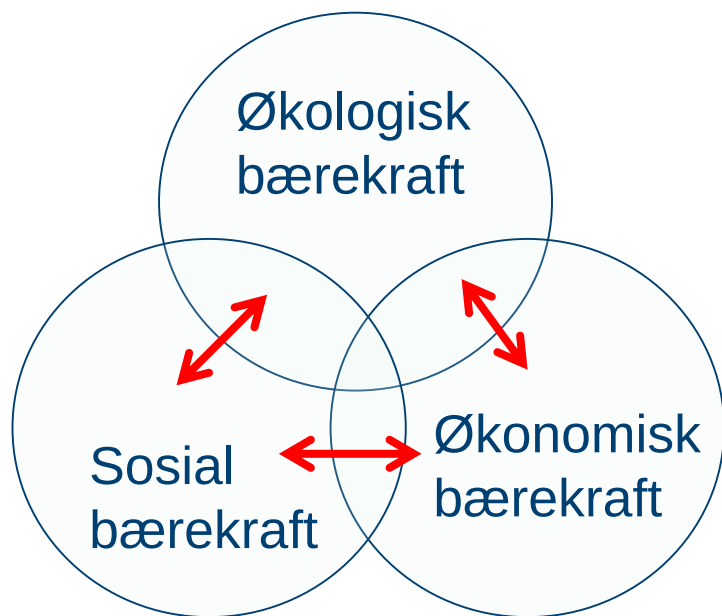
Økonomisk bærekraft mer i fokus på 90-tallet

- Bølge av fusjoner og oppkjøp
- Salgslagsmodellen forlantes
- Sosial bærekraft nedprioriteres?

Sosial bærekraft kommer tilbake i 2009-runden

Økologisk bærekraft blir tydeligere i siste konsesjonsrunde og i utvidelser

Mot en ny samfunnskontrakt?

Fiskeri:

Fokus på økologisk bærekraft når bestandene begynte å komme under press med forbedret fangsteffektivitet

Økonomisk bærekraft mer i fokus på 90-tallet

- Avvikling av subsidier
- Men hva med indirekte subsidier?
- Hvordan brukes ressursrenten?

Sosial bærekraft står fortsatt sterkt

- Synlig i lovverk og reguleringer

Målkonflikter?

- Økologisk bærekraft har forrang
 - Men ikke uten sverdslag...
- Sosial vs økonomisk bærekraft?
 - Sosial bærekraft prioritert høyere enn økonomisk?

Mot en ny samfunnskontrakt?

La oss leke litt med denne tanken:

Hvordan ville næringen sett ut om man startet fra scratch i dag?

- Mer som oppdrettsnæringen?
- Mer som oljenæringen?

Råstoffkvalitet og verdiskaping

Variabel kvalitet er ikke noen ny problemstilling...

Måløy 1929:

”... herefter kjøpes kun fisk der er stukket levende.”

(Kunngjøring i Fjordenes Tidende i 1929, fra 16 fiskemottak)

2. Hva betyr kvalitet for verdiskapingen?

(Alle tall i kr/kg)

	Ingen kvalitetsfeil	Middels	Middels
Verdi			
		1,25	1,25
Kostnad emballasje	1,75	1,75	1,75
Lønnskostnad	4	5,5	7
Dekningsbidrag	6,9	2,6	-2,8

Godt råstoff = god økonomi!

3. Hva mener vi med kvalitet?

- Flere typer god kvalitet!

Flere typer kvalitet for sjømat

"Det beste"

Høy, jevn og forutsigbar kvalitet

Så hvorfor får vi ikke den rette kvaliteten?

Byggestener for kvalitet:

- A. Kunnskap
- B. Kultur
- C. Fangstmønster
- D. Fangstmetoder
- E. Omsetning

Og alle henger sammen...

A. Kunnskap

- Mangler vi kunnskap om kvalitet?
- Eller kunnskap om kundens behov?
- Hva er det som gjør at vi ikke utnytter kunnskapen?
 - Pris vs kostnader
 - Kvalitet betales ikke (nok)
 - Makt og avhengighet

Case: Halvors tradisjonsfisk

- driver videreforedling i Norge
- betalingsvilje for høy kvalitet
- får topp kvalitet og dårlig kvalitet i samme levering
- når han klager får han tilbud om prisavslag – det er ikke det han vil!
- produsenten skjønner ikke at dette er et problem for Halvors

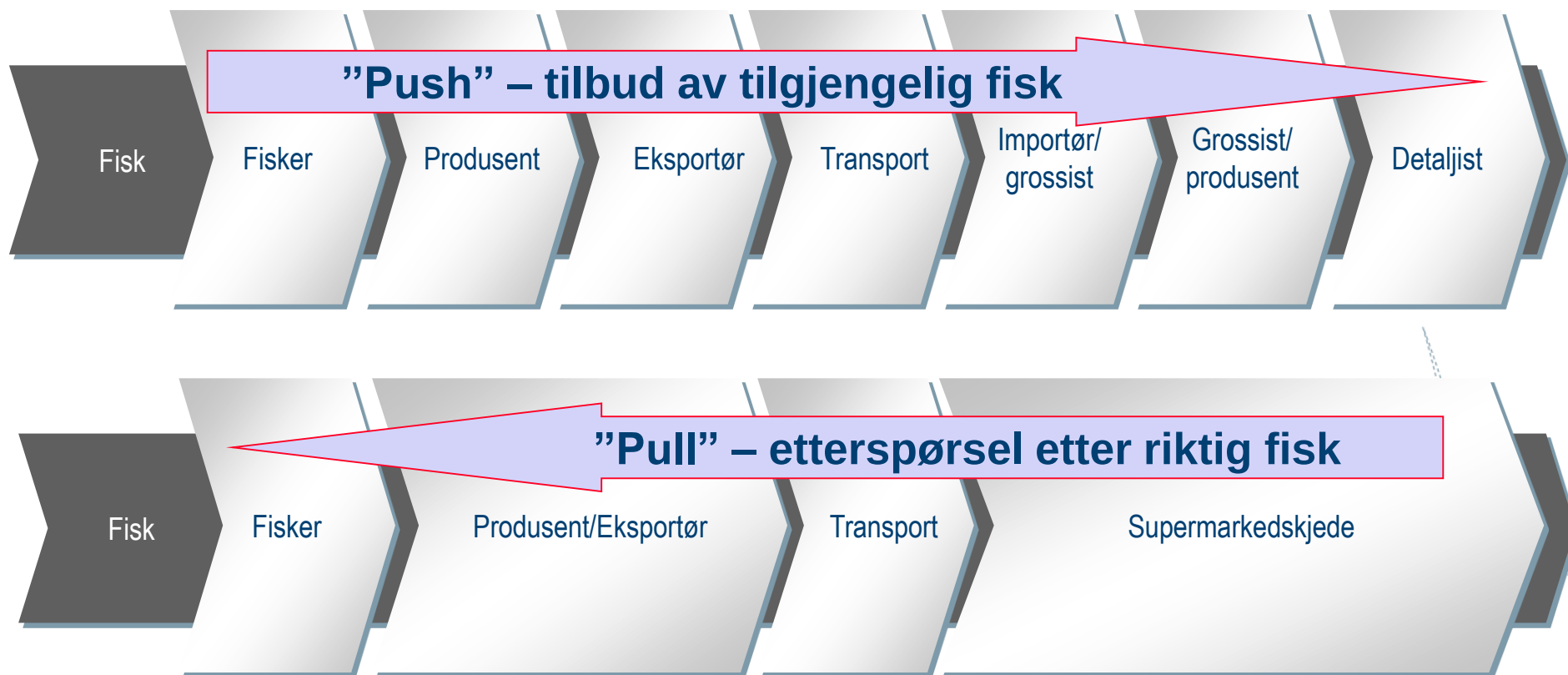
B. Kulturforskjeller i verdikjedene

- fra tradisjonelle til «moderne verdikjeder

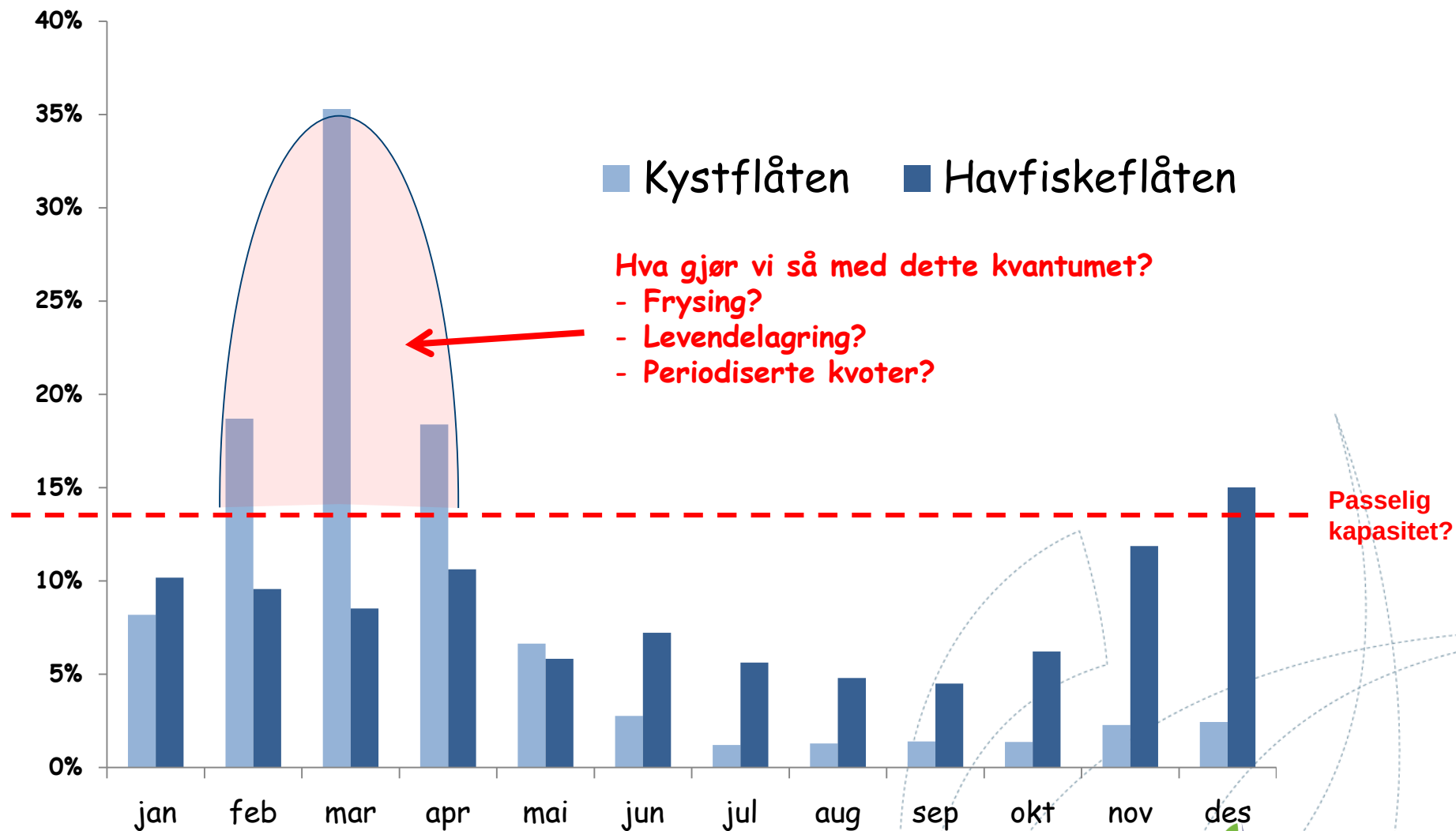
2. Kulturforskjeller i verdikjedene

- fra tradisjonelle til «moderne verdikjeder

C. Fangstmønster: med eller mot biologien?

Norske fartøys andel av landinger av torsk etter måned i perioden 2000 – 2010

Fangstmønster og kvalitet

- Fangstmønster følger ikke kvalitet, men bl.a.
 - Tilgjengelighet
 - Sesonger for andre fiskeslag
- Kvalitetsutfordringene i stor grad løst i pelagisk
 - Men da snakker vi korte sesonger...
 - Og et redskap som kombinerer effektivitet og kvalitet
 - Og fra naturens side: samsvar mellom tilgjengelighet og kvalitet

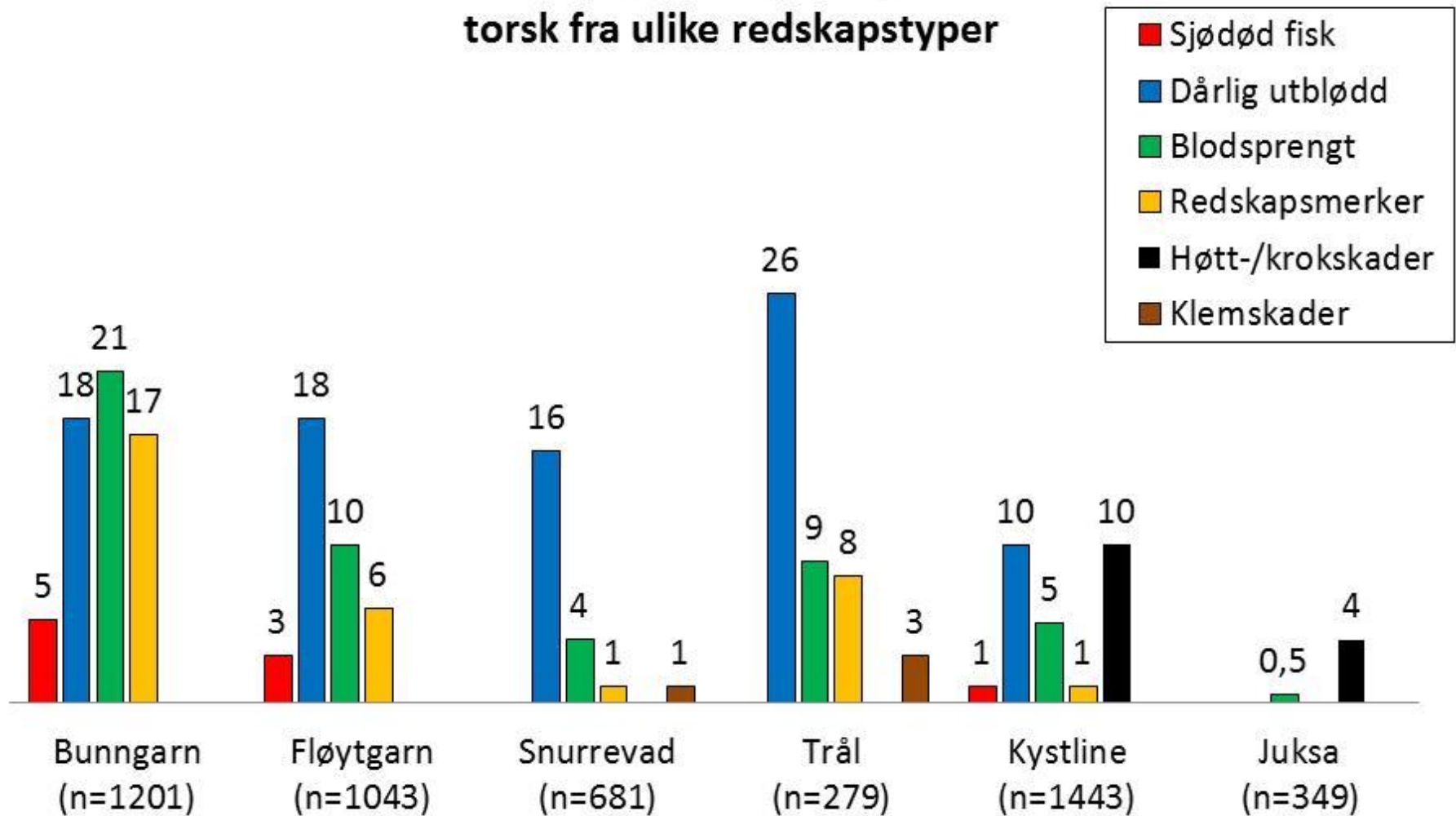
D. Fangstmetoder og kvalitet

- Ulike redskaper gir ulikt potensiale for kvalitet
- Fangstbehandling varierer
 - Potensialet for kvalitet oppnås ikke alltid
- Hvilke kvalitetsfeil har konsekvenser for produktkvalitet og utbytte?
- Hvilke fangstredskaper er særlig utsatt for fangstskader / kvalitetsfeil

Tilbakemeldingene om kvalitet er mange:
"Dårlig bløgging"
"Dårlig sløyesnitt"
"For store snurrevadhal"
"Pumping og herjing med fisken"
"Overstøtte garn"

Frekvens (%) alvorlige fangstskader torsk fra ulike redskapstyper

Kvalitetsfeil på torsk, hyse og sei

- Skader påført under fangst og håndtering ombord og på land
- Dårlig muskelkvalitet, - som påvirkes av sesong (åte) og ferskhet
 - Filetspalting og bløt muskel
- «Blodfeil»
 - Mye restblod (dårlig bløgget)
 - Rødfarget filet (loin) og/eller røde buker
 - Blødninger under skinnen forårsaket av fangstredskap
 - Blødning i muskel forårsaket av klem-, slag- eller hoggskader
 - Misfargede nakker
- Andre skader
 - Knusing-/klemskader (ikke blødning dersom fisken er død)
 - Feil sløying eller hodekapping (løse ørebein)

Feilfri fisk

Råstoff (torsk) med blodfeil

Sjødød

Dårlig utblødd

Blodspreng

Redskapsmerker

Saltfisk av feilfritt råstoff

Fersk

Saltet

Utvannet

Saltfisk av råstoff med blodfeil (sjødød torsk)

Fersk

Saltet

Utvannet

Saltfisk av råstoff med blodfeil (dårlig utblødd torsk)

Bildene viser variasjon i kvalitet avhengig av hvor godt utblødd fisken var

Saltfisk av råstoff med garnmerker

”Moderate” redskapsmerker

”Alvorlige” redskapsmerker

Bløgging

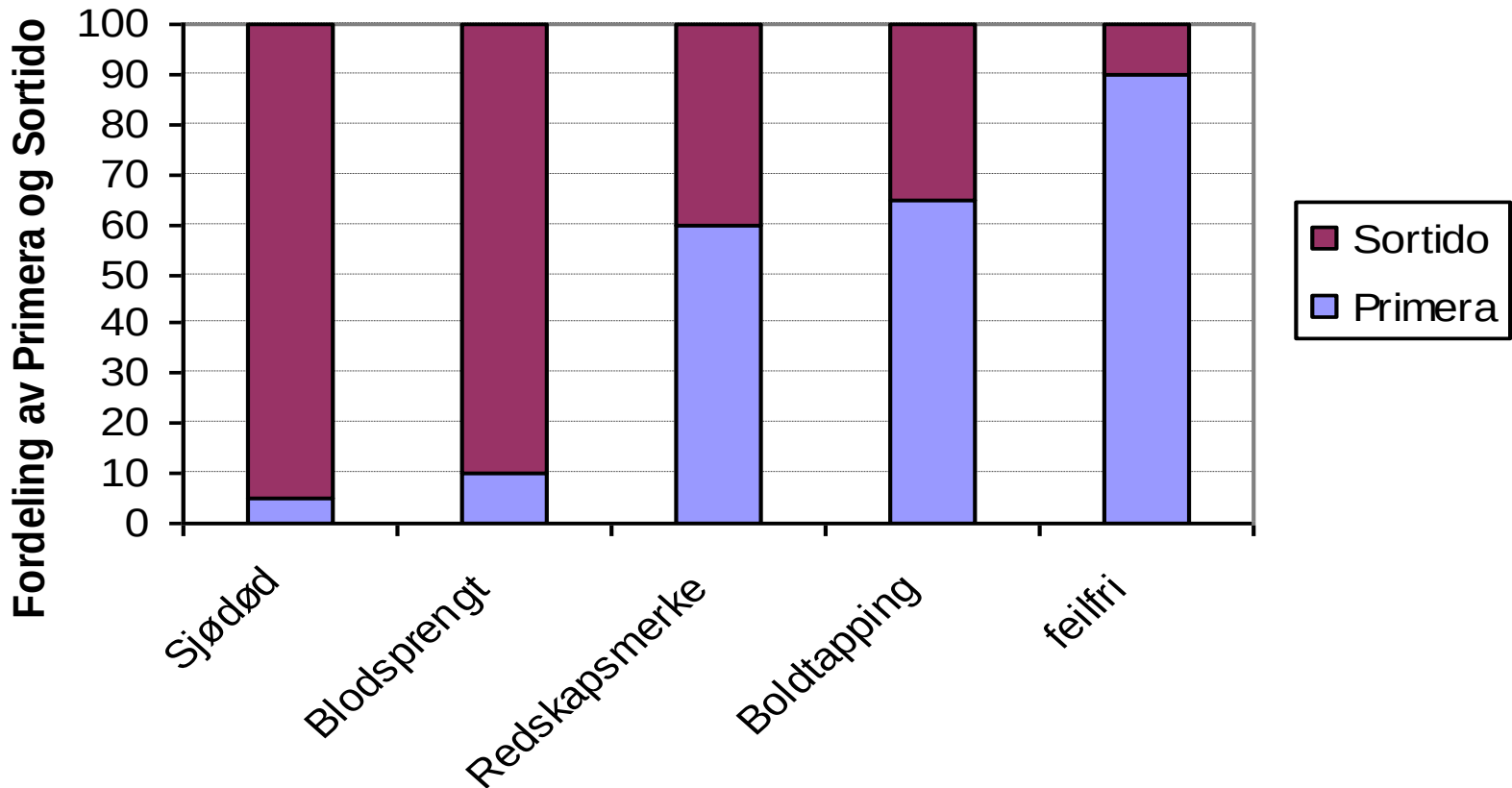
Sjøddød

Feilfri

Redskap

Blodsprenget

Konsekvens for produktkvaliteten (resultat av saltfiskvraking)

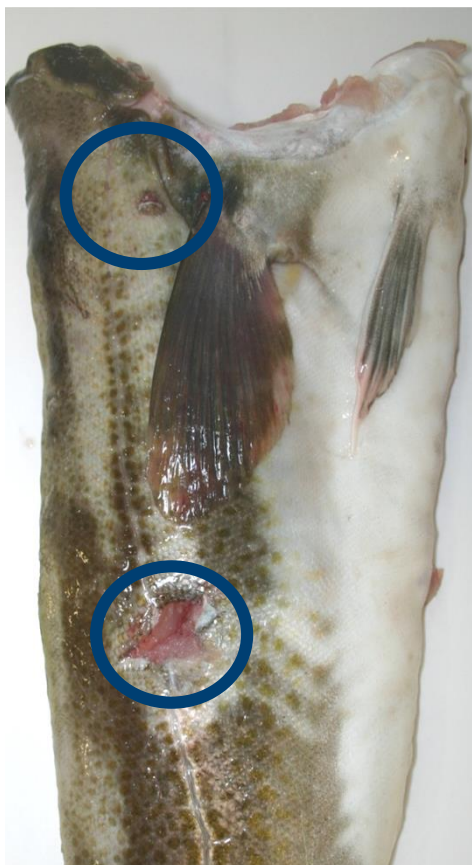
Konklusjon - Saltfisk

- Blodfeil i råstoffet blir forsterket under saltmodning, slik at saltfisk-kvaliteten forringes
- Blodfeil i muskelen under skinnet er det største problemet
- **"Fisken tar seg ikke i salt"**

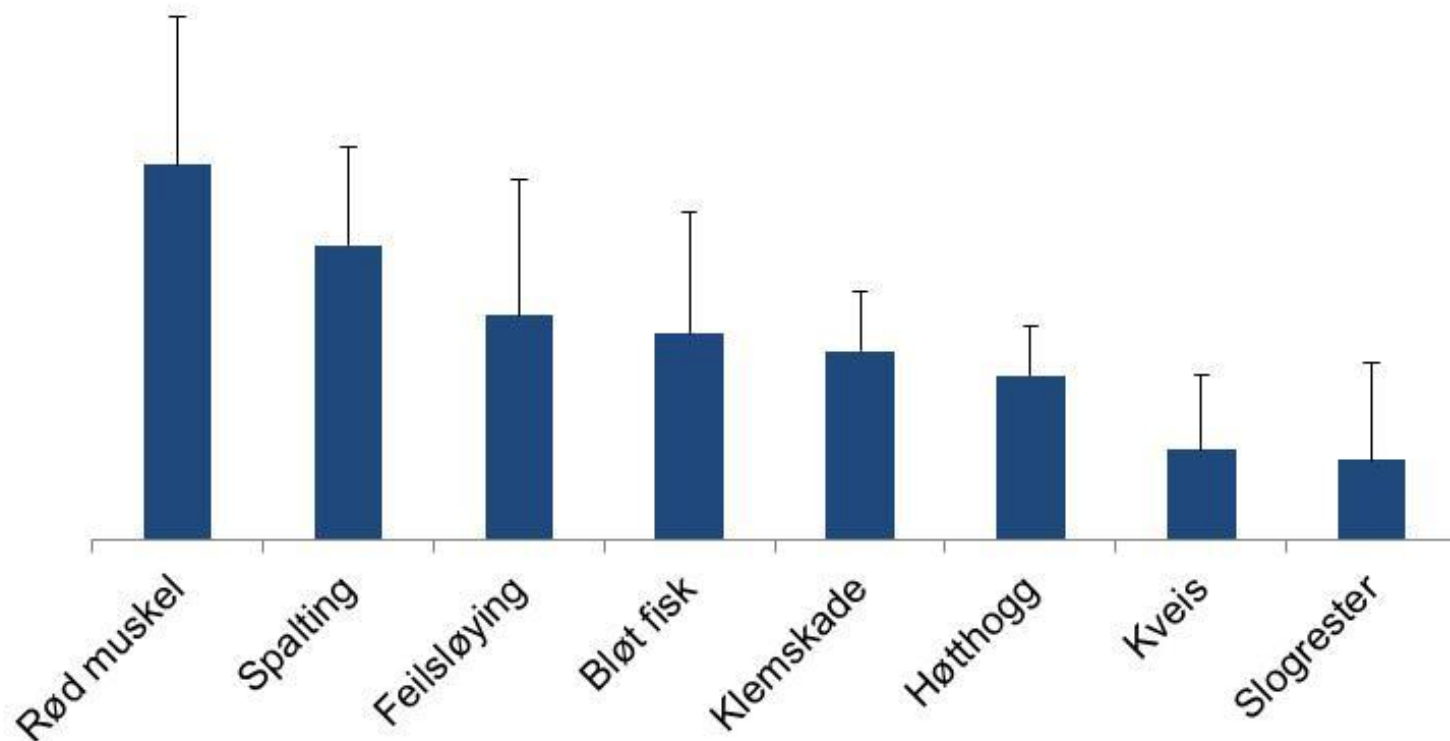
Filet og loins av feilfri line-torsk

Filet av råstoff med hoggskader (krok og høtt)

Bedriftenes rangering av kvalitetsfeil etter økonomisk betydning (alvorlighetsgrad x frekvens)

E. Omsetning og kvalitet

Insentiver for kvalitet

- Pris
- Yrkesstolthet
- Omsetningsform
 - Spotbasert omsetning hemmer kvalitetsarbeid
 - Reklamasjonsmuligheter?

CASE:

To båter med ulik fangstbehandling

- 1 million i utstyr for bedre fangsthåndtering
- Mye bedre kvalitet
- Får likevel samme pris

Den islandske modellen

HG (Hradfrystihusid Gunnvor), Isafjordur

- Eier tålere og kvoter
- Kontroll over verdikjeden gir
 - Forutsigbar råstofftilgang
 - Kontroll med kvaliteten
- Eksporterer fersk filet med lenger «shelf-life» (rask bløgging, kjøling i is-slurry og pre-rigor filetering)
- Det samme gjør nå enkelte kystbåter
 - «Eskøykvalitet»

Hele produksjonen kan legges opp etter kundens krav!

Hva kan gjøres for bedre kvalitet?

Kunnskap

- Markedsorientering forutsetter kunnskap om kunde og forbruker
- Vi har mye kunnskap om kvalitet – ta den i bruk!

Kultur og struktur

- Å la markedet styre høstingen krever kulturendring
 - Og det krever regelendringer...

Kontinuitet kreves for verdiskaping (i deler av industrien)

- Råstofftilførsel må løses (periodisering, fryst, levendelagring eller annet)

Kvalitet

- Markedets og industriens behov må styre flåtens valg i større grad
- Riktig kvalitet: redskap, håndtering, timing
- Riktig kvalitet må belønnes

cod is king!

Takk for
oppmerksomheten!

For mitt visittkort på SMS:
Send Nofima 26 til 2077